

Warszawa, dnia 30.04.2025 r.

Stanowisko

Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w sprawie projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli z dnia 4 kwietnia 2025 r.

Komitety Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, jego Sekcja Edukacji Elementarnej oraz Sekcja Pedagogiki Specjalnej, włączają się w proces konsultacji nad projektem rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli

Członkinie i Członkowie Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk ze zrozumieniem przyjmują starania Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o zapewnienie luki kadrowej w resorcie oświaty środkami zastępczymi, jak obniżenie wymagań pod adresem kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela. Jednocześnie wnioskują, aby była to sytuacja czasowa i incydentalna, np. przewidziana na najbliższe dwa lata.

W odniesieniu do treści wybranych zapisów proponowanych w projekcie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (projekt z dnia 4 kwietnia 2025 r.) Członkinie i Członkowie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN negatywnie opiniują zmianę zapisów zawartych w § 4. Zmiana uchyla § 4 pkt 3, odnoszący się do uznania profesjonalnych kwalifikacji osób, które ukończyły studia I stopnia na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna przed wejściem w życie przepisu o wprowadzeniu studiów jednolitych magisterskich na wymienionym kierunku, a następnie ukończyły studia II stopnia na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna. MEN uzasadnia to uchycenie tym, że osoby te nabyły odpowiednie kwalifikacje nauczycielskie wg. wcześniej obowiązujących przepisów, kończąc studia I stopnia na wymienionym kierunku. Komitet Nauk Pedagogicznych PAN i jego Sekcja Edukacji Elementarnej opowiadają się za pozostawieniem tego przepisu w aktualnym brzmieniu, gdyż:

- uchycenie tego przepisu może być rozumiane jako odebranie nabytych praw do pełnych kwalifikacji nauczycielskich na poziomie magisterskim;
- może wprowadzać dowolność w interpretacji przepisów na niekorzyść nauczyciela;
- obniża prestiż społeczny zawodu nauczyciela przedszkola, potwierdzając jego wystarczające kwalifikacje tylko po ukończeniu studiów I stopnia;

- może też potwierdzać wycofanie się ustawodawcy z wcześniej stworzonych możliwości kształcenia, dającego pełne przygotowanie profesjonalne do zawodu nauczyciela w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej.

Członkinie i Członkowie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN negatywnie opiniują zmianę zapisów zawartych w § 4 w dodanym do tego artykułu ust. 2 w następującym brzmieniu: „Kwalifikacje do prowadzenia zajęć w przedszkolu z dziećmi do 5. roku życia posiada również osoba, która ukończyła studia prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia lub przepisami obowiązującymi przed dniem 3 sierpnia 2019 r. w zakresie:

1) edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogiki), edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflopedagogiki), edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogiki leczniczo-terapeutycznej, edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, edukacji włączającej, logopedii, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej) lub wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i posiada przygotowanie pedagogiczne lub

2) pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i posiada przygotowanie pedagogiczne”.

Komitet Nauk Pedagogicznych PAN i jego Sekcja Edukacji Elementarnej zdecydowanie negatywnie wyrażają swoją opinię w sprawie przyznania kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach osobom, które nie posiadają przygotowania wymaganego w standardzie profesjonalnego kształcenia nauczyciela do pracy z dziećmi w przedszkolu do 5. roku życia. Przyjmujemy to jako niezrozumiałą próbę systemowego zróżnicowania jakości opieki, wychowania, edukacji i wsparcia prawidłowego rozwoju dziecka (w tym wykrywania ewentualnych zakłóceń i opóźnień rozwojowych u małych dzieci, odpowiednio szybkiego i profesjonalnego podejmowania działań wspierających ich rozwój). Profesjonalne przygotowanie nauczyciela do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym obejmuje przygotowanie pedagogiczne, merytoryczne (z języka polskiego, języka obcego, matematyki, muzyki, plastyki, techniki, edukacji zdrowotnej i przyrodniczej) oraz specjalistyczne przygotowanie dydaktyczne i metodyczne wraz z odpowiednią liczbą godzin praktyk w przedszkolu. Przyznanie kwalifikacji do prowadzenia zajęć w przedszkolu z dziećmi do 5. roku życia osobom, które ukończyły różne specjalności na kierunkach pedagogicznych, bez przygotowania merytorycznego, dydaktycznego, metodycznego i praktycznego do pracy w przedszkolu jest niezrozumiałe społecznie i wątpliwe pod względem efektywności pracy na stanowisku nauczyciela małych dzieci. Wprawdzie ustawodawca do szerokiej listy uprawnionych do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu dodaje passus: posiada przygotowanie pedagogiczne, co w żadnym przypadku nie pokrywa się z przygotowaniem nauczyciela dzieci w wieku przedszkolnym, określonych w dotychczasowych przepisach (Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli).

Akcentujemy, iż:

1) przywołane wyżej zapisy zagrażają dewaluacją jakości edukacji dzieci w wieku przedszkolnym do lat 5. Edukacją przedszkolną powinni zajmować się nauczyciele przygotowani na kierunku: edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Nie ma potrzeby ani żadnych innych merytorycznie racjonalnych argumentów na rzecz poszerzania uprawnień do pracy w edukacji przedszkolnej o nauczycieli pedagogów specjalnych czy pedagogów opiekuńczo-wychowawczych;

2) poszerzenie katalogu specjalizacji pedagogicznych uprawnionych do pracy w edukacji przedszkolnej o nauczycieli pedagogów specjalnych oraz nauczycieli specjalizujących się w obszarze pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej jest naszym zdaniem działaniem ukierunkowanym na upłynnienie („rozmazanie”) specjalności pedagogicznych, spowoduje utratę przynależnej im tożsamości i specyfiki;

3) opisywana regulacja może przyczynić się do radykalnego obniżenia jakości edukacji specjalnej oraz jakości działań realizowanych przez pedagogów opiekuńczo-wychowawczych;

4) w obecnej sytuacji kadrowej, cechującej się poważnym brakiem pedagogów specjalnych do pracy w edukacji ogólnodostępnej, proponowane zapisy jeszcze bardziej pogłębią już i tragiczną sytuację braku pedagogów specjalnych do pracy na stanowisku pedagoga specjalnego edukacji włączającej oraz nauczyciela współorganizującego proces kształcenia. Dowodem potwierdzającym taką tezę są zapisy obecne w § 28 przywoływanego projektu rozporządzenia.

Komitety Nauk Pedagogicznych i jego Sekcja Pedagogiki Specjalnej KNP PAN negatywnie opiniują zapisy § 28 zaproponowane w pkt. 1, podpunkty b i c:

„1. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4, posiada osoba, która: ukończyła jednolite studia magisterskie prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia na kierunku: (...)

b) na którym jest realizowane wyłącznie kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej, logopedii, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej) lub wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i posiada przygotowanie pedagogiczne lub

c) logopedia i posiada przygotowanie pedagogiczne.”

Przeciwstawiamy się również zapisom obecnym w pkt. 1, podpunkt 2) i 3): „Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4, posiada osoba, która:

2) ukończyła studia pierwszego i drugiego stopnia prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej, logopedii, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej) lub wczesnego wspomagania rozwoju dziecka na kierunku innym niż pedagogika specjalna i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub

3) ukończyła studia pierwszego i drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia na dowolnym kierunku studiów i posiada przygotowanie pedagogiczne oraz ukończyła studia podyplomowe prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia w zakresie edukacji włączającej.”

Jesteśmy przekonani, że dla dobra oraz jakościowej, efektywnej pomocy i specjalistycznego wsparcia rozwojowo-edukacyjnego dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi stanowisko nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych powinna zajmować wyłącznie osoba przygotowana na kierunku pedagogika specjalna lub posiadająca ukończone studia podyplomowe z zakresu pedagogiki specjalnej. Postulujemy odstąpienie od nowelizacji sygnalizowanych przez nas zapisów zaproponowanych w projekcie rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (wariant z dnia 4 kwietnia 2025 r.).

Komitety Nauk Pedagogicznych PAN uważa, że chaotyczne działania mające na celu uzupełnienie luk kadrowych przez szerokie otwarcie dostępu do zawodu nauczyciela, nie służą polskiemu systemowi edukacji i to w szczególnie wrażliwym obszarze, jakim jest opieka i edukacja najmłodszych członków naszego społeczeństwa. Obniżenie wymagań kwalifikacyjnych dla osób podejmujących pracę z dziećmi we wczesnej edukacji jest wyrazem braku konsekwencji w obowiązujących regulacjach prawnych, dotyczących zawodu nauczyciela edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Równocześnie postulujemy o podjęcie, wraz ze środowiskiem akademickim kształcącym nauczycieli, w tym nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, nauczycieli pedagogów specjalnych, innych nauczycieli różnych specjalności pilnych prac nad zamawianymi przez Rząd i finansowanymi

w drodze specjalnych programów studiów w zakresie pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, pedagogiki specjalnej, tak aby w czasie najbliższych 2-letnich lat wyrównać istniejące braki kadrowe. Wyrażamy otwartość na udział w opracowaniu innych, aniżeli obniżenie wymagań kwalifikacyjnych, skutecznych sposobów uzupełnienia niedoborów kadrowych w resorcie oświaty z jednoczesnym uszanowaniem pełnych wymagań kwalifikacyjnych.

Przewodnicząca
Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

Prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska

Członkinie i Ekspertki Sekcji Edukacji Elementarnej KNP PAN:

prof. Józefa Bałachowicz,
dr hab., prof. UAM Kinga Kuszak
dr hab., prof. UW Małgorzata Żyto
dr hab. prof. UKW Anna Jakubowicz-Bryx
dr Anna Mikler-Chwastek
dr Aneta Jegier

Członkinie i Członkowie Sekcji Pedagogiki Specjalnej KNP PAN:

prof. dr hab. Marzenna Zaorska – przewodnicząca
prof. dr hab. Zenon Gajdzica – z-ca przewodniczącej
prof. dr hab. Andrzej Twardowski
dr hab., prof. UJK Krystyna Barłóg
dr hab., prof. UMCS Stanisława Byra
dr hab., prof. UZ Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk
dr hab., prof. ASP Ewa M. Kulesza
dr hab., prof. APS Barbara Marcinkowska
dr hab., prof. UJK Katarzyna Parys
dr hab., prof. USz Irena Ramik-Mażewska